

Joseph Nye (Nova Jersey, EUA, 1937), professor de la Universitat de Harvard, és un dels experts en relacions internacionals més prestigiosos del món. En aquesta entrevista parla del paper dels EUA al món i de l'estratègia adoptada pel president Barack Obama.

“No té cap sentit parlar amb al-Qaida”

Els talibans avancen a l'Afganistan i al Pakistan, Corea del Nord té una bomba nuclear, l'Iran també en fabrica una. No ha arribat el moment d'aplicar el poder coercitiu, de fer servir la força militar, professor Nye?

—Cada president dels EUA té tres opcions. Pot utilitzar la força —dit d'una altra manera, el poder coercitiu— per afermar els seus interessos, pot esmerçar-hi diners o actuar per mitjà de l'atracció. De la darrera opció en dic *poder d'atracció*, és l'al·licient dels valors culturals dels EUA. Mai no he defensat que es poguessin substituir els anomenats instruments del poder coercitiu d'una superpotència: els serveis militars, els d'intel·ligència o les sancions econòmiques. Es tracta de combinar de manera adequada el poder coercitiu i el d'atracció.

—**I ara mateix seria més efectiva la força militar?**

—Sens dubte, no té cap sentit parlar amb al-Qaida. Els valors dels Estats Units no atrauran els seus líders. Però sí que es pot arribar als joves que Osama Bin Laden vol reclutar per a nous atemptats terroristes. Aquí és on té un paper el poder d'atracció.

—**I com s'hi arriba? Amb el discurs que va fer el president Obama al Caire, en què va demostrar respecte pel món musulmà, per exemple?**

—Va ser un discurs impressionant. Uns Estats Units d'Amèrica que escolten, que són conseqüents amb els seus valors i respecten els de les altres cultures dificulten molt la tasca de

reclutament de terroristes. De manera que el poder d'atracció també pot resultar efectiu en un conflicte bàsicament dominat per la utilització del poder coercitiu.

—**No hi ha cap exemple històric en què resultés realment efectiva una forma de poder polític més suau?**

—Pensem en la fi de la guerra fre-



EL TEMPS

“Si els altres països consideren legítima la teva política exterior ets més convincent”

da. No s'hi va disparar ni un sol tret. Durant dècades havia estat necessari l'exèrcit dels EUA per a evitar l'agressió i l'expansió soviètiques. Però van ser principalment els elements de poder d'atracció que van traspasar el teló d'acer i van aconseguir que la població de l'altra banda perdés la fe en el seu sistema.

—**Quines són les fonts del poder d'atracció?**

—El poder d'atracció ve de tres fonts importants: en primer lloc, la cultura d'un país, en aquest cas, dels Estats Units, que va de Harvard a Hollywood; en segon lloc, els valors polítics que poden resultar atractius en uns altres països, des de la democràcia a la llibertat d'expressió, passant per les oportunitats; i en tercer lloc, la legitimitat de la política exterior del propi país, cosa que significa que si els altres països consideren legítima la política exterior pròpia ets més convincent. I, al contrari, una política exterior que es considera il·legítima, com és el cas del govern de George W. Bush, destrueix el poder dels valors i la cultura.

—**L'ex-secretari de Defensa Donald Rumsfeld es va delatar quan hom li va preguntar sobre aquesta idea. En una ocasió va dir que no entenia el significat de poder d'atracció.**

—Aquesta era la idea de l'administració de Bush, si més no durant el primer mandat. No van entendre el potencial del poder d'atracció i no el van poder aplicar. A força d'errors van haver d'aprendre que no n'hi havia prou amb el poder coercitiu per a abastar els seus objectius en política exterior.

—**Obama aplica el poder coercitiu a l'Afganistan i al Pakistan d'una manera que no difereix gaire de la del seu predecessor. El Pentàgon envia 21.000 soldats més a l'Afganistan en un intent de derrotar els talibans.**

—No hauríem de contraposar les

estratègies coercitives a les d'atracció. Cal restablir un cert nivell de seguretat a l'Afganistan abans de construir-hi escoles i ambulatoris. S'ha d'aturar la violència abans de lliurar l'ajuda civil. En aquest cas, primer ve el poder coercitiu que el d'atracció. Fa poc, en una compareixença davant el Senat, la secretària d'Estat dels EUA, Hillary Clinton, parlava de l'estratègia de les tres D: defensa, diplomàcia i desenvolupament, en aquest ordre.

—**El president Obama ha canviat realment els objectius estratègics de la política exterior dels EUA?**

—Ho va fent. Clinton ha creat una segona plaça a la secretaria d'Estat, que tindrà com a tasca bàsica la supervisió del desenvolupament, i no tan sols a l'Afganistan. La nostra política exterior ha estat massa militaritzada. Fins i tot el secretari de Defensa, Robert Gates, criticava que la major part dels recursos anessin directament al Pentàgon.

—**El president parla amb empatia i seny. Això ja és una estratègia?**

—Els seus discursos són útils, però els ha de posar a la pràctica amb passos polítics concrets. No n'hi ha prou de tenir una persona atractiva al capdavant si la política d'aquesta persona no és atractiva.

—**És a dir, que el president continua tenint al davant la part més dura?**

—Sí, i això és normal. Cada nova administració primer ha de definir on se situa i quins objectius té. Després comença la feina de debò.

—**La crisi econòmica no afebleix de manera inevitable l'atractiu dels Estats Units davant el món?**

—Sens dubte, la crisi del sistema capitalista mina les possibilitats del poder d'atracció dels Estats Units. Actualment, Wall Street no és gaire popular a la resta del món. Ara és important

“Sens dubte, la crisi del sistema capitalista mina les possibilitats d'atracció dels EUA”

que el govern dels EUA domini la crisi i dugui endavant les reformes necessàries per a evitar que es repeteixi. Aquest és el sistema més adequat per a afermar el nostre atractiu. Si fallen les nostres polítiques, els Estats Units s'afebliran.

—**Vós subratlleu la importància d'una combinació de poder coercitiu i d'atracció en la política exterior. Però no us sembla que de vegades l'aplicació de l'un perjudica la de l'altre? Al Pakistan, fins i tot l'administració d'Obama continua desplegant avions teledirigits per localitzar i matar els comandaments talibans. Sovint es produeixen danys col·laterals i en aquestes operacions s'hi moren molts civils. Això malmet la reputació dels EUA en aquesta regió, perquè la població d'allí troba il·legítim un ús tan cruel de la força.**

—Un excés de poder coercitiu pot ser contraproduent. El nou comandant dels EUA a l'Afganistan, el general Stanley McChrystal, ha parlat d'investigar aquests casos. Ha promès que s'evitaran víctimes civils en el futur. Tots dos passos són necessaris perquè els incidents d'aquesta mena perjudiquen la legitimitat de la política dels EUA.

—**Osama Bin Laden no té un missatge atractiu per a una bona part de la població d'aquesta regió del món?**

—Certament, compta amb molt de poder d'atracció. Ho va demostrar quan va derruir les Torres Bessones. Bin Laden no va posar una pistola al cap de les persones que van pilotar els avions. Tampoc no els va pagar per fer-ho. Ho van fer perquè els atreien les seves conviccions.

—**D'aleshores ençà, ha augmentat o ha disminuït el poder d'atracció de Bin Laden?**

—Crec que tenia un poder d'atracció més gran el 2001 que no pas avui. L'ús excessiu del terror, els nombrosos atemptats que han mort indiscriminadament moltes dones i criatures, i evidentment molts musulmans, han restat atractiu al seu missatge.

—**Fins avui el president Obama no ha estat capaç de fer un important pas endavant en política exterior, cosa que naturalment tampoc no és**

“A l'Iran, caldria convèncer-los que hi guanyarien seguint l'exemple del Japó”

tan fàcil. Però com haurien d'abordar els Estats Units, per exemple, la qüestió de Corea del Nord? Confiant més en el poder coercitiu?

—Sí. Però en el cas de Corea del Nord cal el poder coercitiu de la Xina. Pequín proporciona el gruix dels aliments i el combustible a Corea del Nord. Seria important de convèncer els xinesos perquè apliquessin més poder coercitiu. Per aconseguir-ho, els EUA hauran d'emprar la diplomàcia subtil. Hem de garantir discretament als xinesos que no enviarem soldats nord-americans a Corea del Nord. Amb això es calmarien una mica els temors de la Xina sobre les conseqüències d'un esfondrament a Corea del Nord.

—**Quina estratègia recomanarieu a Obama per a abordar el problema de l'Iran?**

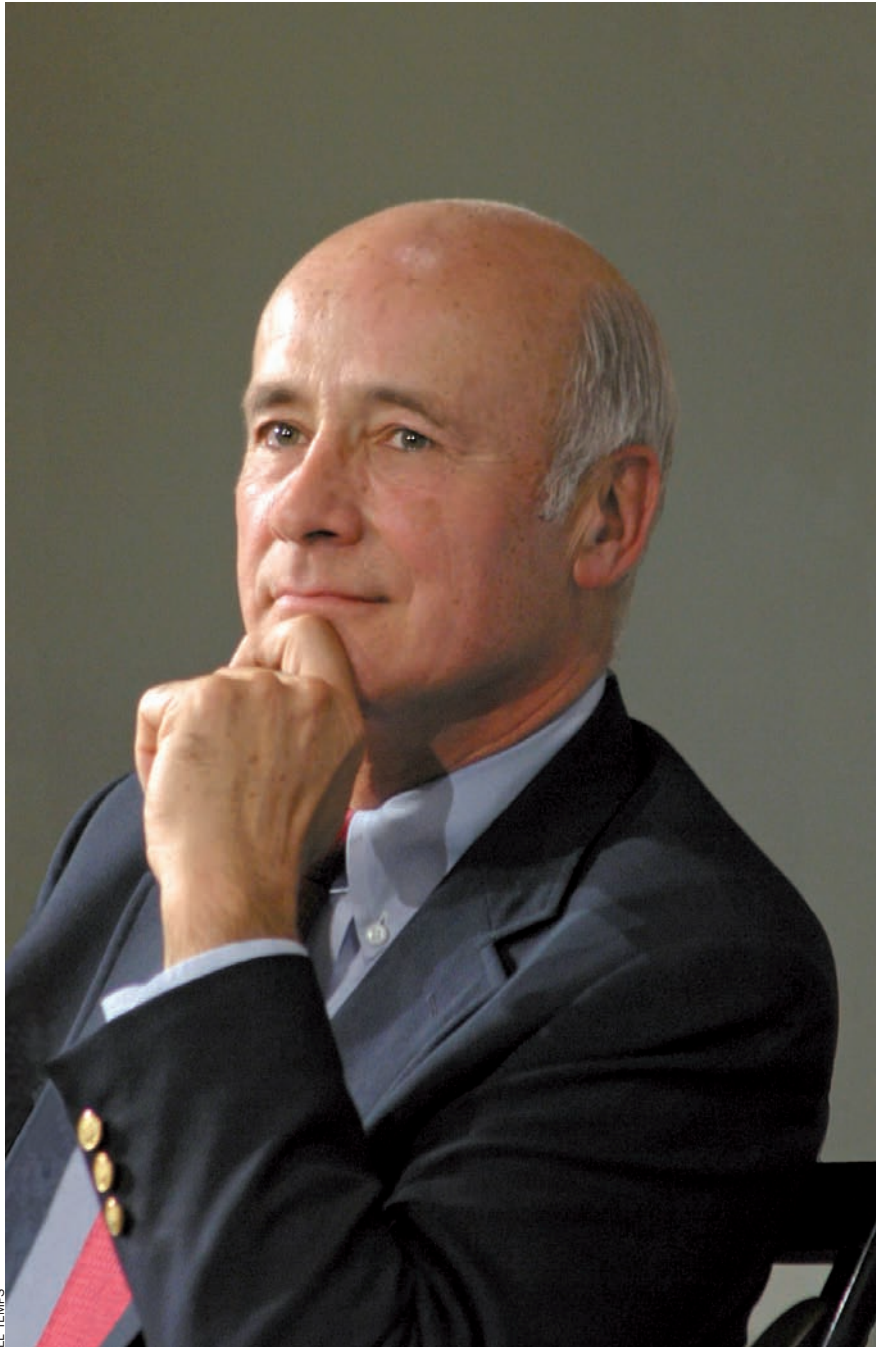
—A l'Iran cal sospesar si és possible de convèncer-los que hi guanyarien seguint l'exemple del Japó. Els japonesos disposen de la tecnologia per a fabricar una bomba nuclear. Però van decidir que sortia massa car ser una potència nuclear i que no resultava gaire útil a l'hora d'avançar en prosperitat.

—**I creieu de debò que els mullàs renunciaran a les seves ambicions nuclears per consideracions econòmiques?**

—No ho sabrem fins que no hi tinguem negociacions. Obama vol explorar les opcions diplomàtiques per determinar què és possible i què no. Em fa l'efecte que en això va per bon camí.

—**Com pot aprendre poder d'atracció un polític?**

—Els polítics només han de recordar d'entrada com van arribar al lloc que ocupen. Un jove candidat al Congrés o qualsevol ciutadà interessat en la funció pública només ha pogut aconseguir els seus objectius confiant en el poder d'atracció. No podien obligar ningú



EL TEMPS

que els votés. Havien de convèncer els seus possibles votants de recaptar fons, havien de ser candidats atractius. La democràcia és la millor escola per a aprendre el poder d'atracció.

—**Obama té massa poder d'atracció?**

—Qui està avesat a la política de Chicago comprèn el poder coercitiu enfront del poder d'atracció. Obama el pot exercir tots dos.

—**Henry Kissinger, el degà de política mundial dels EUA, adduïria que la política exterior no és qüestió**

de poder coercitiu o d'atracció, sinó d'interessos. Voleu dir que la vostra idea de poder d'atracció no es contradia amb la seva *realpolitik*?

—Kissinger va ser professor meu quan estudiava a Harvard. Hi ha diferències fins a un cert punt, però tampoc no estem tan allunyats. La qüestió clau és com definim l'interès nacional. Es va anar a l'Iraq per interès dels EUA? Em fa l'efecte que no. Es va anar a l'Afganistan per interès dels EUA? Em fa l'efecte que sí. En part estic d'acord amb Henry: es tracta d'interessos. En

allò que de vegades no estem d'acord és en la definició de l'interès nacional dels EUA.

—**Com definiríeu l'interès nacional actual dels EUA, l'única superpotència que queda al món?**

—No crec que l'interès nacional sigui predeterminat per la geopolítica o la història d'un país. Els dirigents polítics importants mai no s'han limitat a seguir els seus interessos: els preocupaven els interessos del seu poble. Pensem en Nelson Mandela: va decidir que la reconciliació seria més important per a Sud-àfrica que no la venjança. O plantejem-nos el cas de Helmut Kohl: va posar l'objectiu de la reunificació d'Alemanya al capdavant de la seva agenda política i en aquella època no el preocupava tant la taxa de canvi alemanya o els efectes en l'economia de l'Alemanya Occidental.

—**Quina és avui la prioritat de la política exterior dels EUA?**

—Considero que els Estats Units han de trobar els seus interessos d'una manera que concordi més amb els interessos dels altres països, saber quines coses són bones per a nosaltres però també bones per als altres. Amb això, els nord-americans tornaran a ser exportadors d'esperança i no exportadors de por.

—**Hillary Clinton us volia nomenar ambaixador del Japó. Va intervenir-hi la Casa Blanca i va triar un important donant de la campanya d'Obama. N'esteu decebut?**

—El cas és que el Departament d'Estat l'única cosa que pot fer és recomanar una persona, però en realitat l'última paraula la té la Casa Blanca. Tal com deveu saber, seguint una llarga tradició, prop d'una tercera part dels ambaixadors dels EUA han tingut un nomenament polític.

—**I això s'hauria de canviar?**

—Els diners i les donacions constitueixen una part important del nostre sistema polític. Són poder coercitiu. M'estimaria més que Obama esmercés el seu capital polític en qüestions transcendents que no pas en qüestions de poca importància.

Gabor Steingart
Gregor Peter Schmitz
Traducció de Carme Geronès